

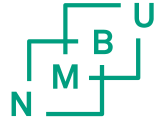
Vannforskriftens miljømål og kommunal arealplanlegging

VANN i PLAN

Høringsmøte, 17.03.2021

Ingrid Wang Larsen
Universitetslektor, NMBU

Innhold

- Grunnleggende om vannforskriften (vanndirektivet)
 - Miljømål
 - Plansystem
- Ny aktivitet/arealbruksendringer: Ivaretagelse av vannforskriftens «forbud» mot forringelse i arealplanlegging etter plan- og bygningsloven (pbl.)
- Planlegging for oppfyllelse av miljømålene fastsatt i regional vannforvaltningsplan
- Kort om innsigelse

[Mye nyttig i Miljødirektoratets veileder: Vannmiljø i planlegging](#)

Kort om vanndirektivet (2000/60/EC)

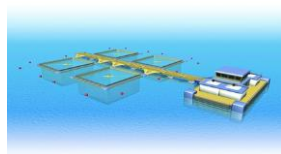
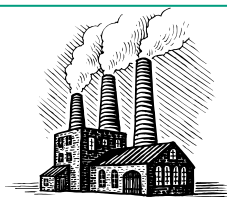
- Inn tatt i EØS-avtalen i 2008, men implementert ved vannforskriften av 2006
 - Hovedtrekkene i direktivet
 - Omfatter alt vann (grunnvann, overflatevann og kystvann)
 - **Materielle bestemmer om miljøkvalitet** («God kjemisk» og «økologisk tilstand», forbud mot ytterligere forringelse) og unntak
 - Tidsfrister for måloppnåelse med unntak (final deadline 2027/2033)
 - **Organisatoriske bestemmer**: Etablerer nedbørsfeltforvaltning (på kryss og tvers av landegrenser og administrative grenser)
 - **Planprosess/vannforvaltningsplaner** Fastsetter rammer for en planprosess med 6-årskykluser som skal sikre at miljømålene nås
 - **Tiltaksprogram**
-

Vanndirektivet og valg av reguleringsobjekt

Årsak

Resultat

Planlegging for å forhindre forringelse og for å nå miljømålene

Virkemidler for å sikre kontroll med nærmere bestemte aktiviteter/påvirkninger:

- Konsesjonsplikt
- Omgjøring/revisjon

Vannforvaltningsplan
med tilhørende
tiltaksprogram
Overvåking

Miljømål (hovedregler)

God kjemisk og økologisk tilstand” innen senest 2027 (2032)

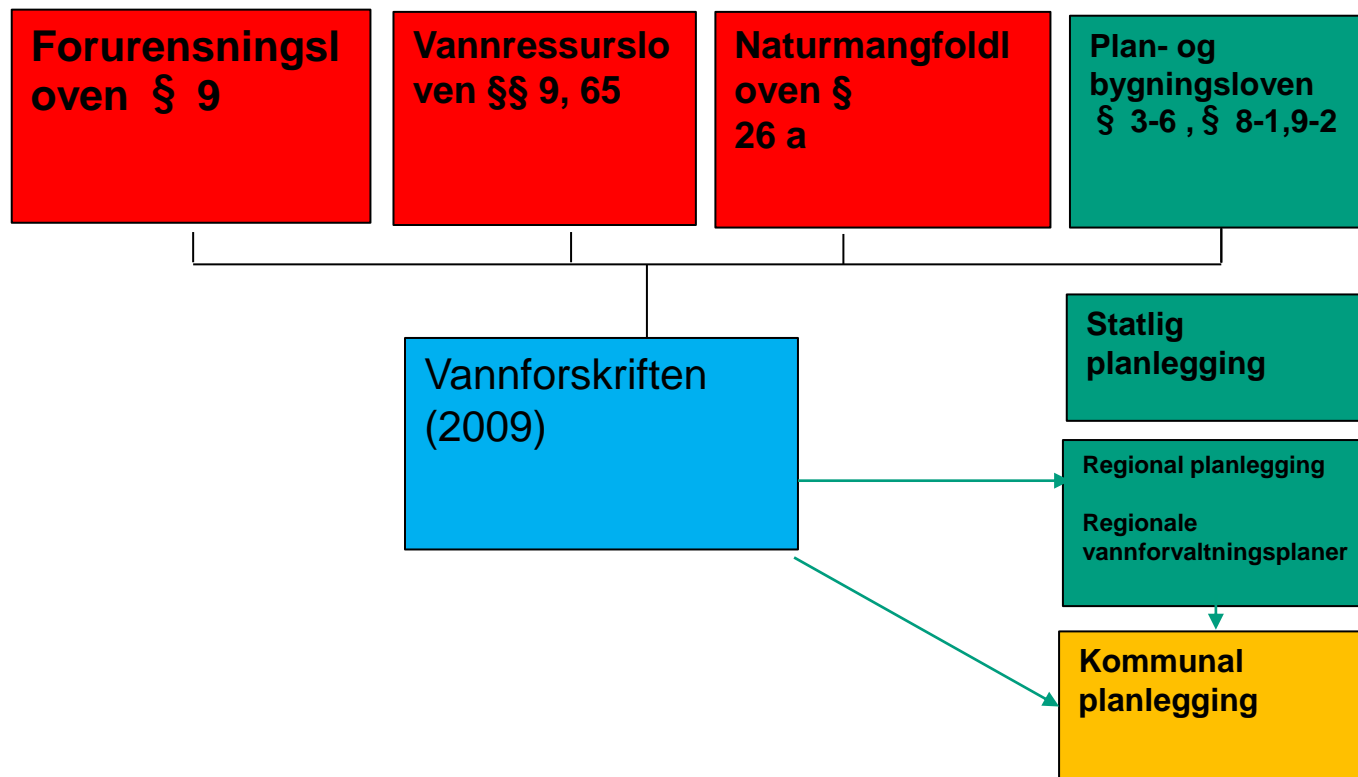
Forhindre ytterligere forringelse

Kort om miljømålene

- **“God kjemisk” og “ god økologisk tilstand”**
 - “God kjemisk tilstand”:
 - Grenseverdier for konsentrasjon av utvalgte stoffer (EQSer fastsatt av EU)
 - “God økologisk tilstand”
 - Biologiske kvalitetselementer (fisk, fauna)
 - Kjemisk kvalitetselementer (støttelementer)
 - Hydrologiske kvalitetselementer (støttelementer)
 - Tilstandsklasser med 5 klasser: Fra svært dårlig til svært god
 - Kan fastsette miljømål med et lavere ambisjonsnivå for den **økologiske tilstanden** på bestemte vilkår («godt økologisk potensial», mindre «strengt miljømål»)
- **Forhindre at tilstanden «forringes» ytterligere**
 - Krever ingen miljøforbedring
 - Kan være strengere enn miljømålet
 - Kan fravikes til fordel for ny aktivitet/inngrep (§ 12)

Implementeringen av vanndirektivet i norsk rett – oversikt

Problemstillinger

Forbud mot nye påvirkninger som fører til forringelse eller at miljømålet ikke nås (unntak § 12)

Gjelder for alle offentlige myndigheter (på alle nivåer)

Virkemidler for å forhindre at planlegging fører til forringelser av miljøkvaliteten

Vannforskriften (vanndirektivet)
Miljømål, unntak og vilkår
Rettslig bindende miljømål

Rettsvirkninger: «Skal legges til grunn» jf. vf. § 29 (6) jf. pbl. § 8-2
Vannforvaltningsplan (regional plan)
Konkrete miljømål, § 26 og 14.

Rettsvirkninger: Ikke formalisert – ikke rettslig bindende

Tiltaksprogram

Vedtak om gjennomføring av enkelttiltak som inngår i tiltaksprogrammet treffes av ansvarlig myndighet etter relevant lovgivning

Tiltaksgjennomføring

Virkemidler for å planlegge for en bedre miljøtilstand

Ny påvirkninger – vannforskriftens krav til «ikke-forringelse» som følge av ny aktivitet

- Hovedregelen: Vannforskriften §§ 4 – 6: «Tilstanden skal beskyttes mot forringelse»
- Unntak: Vannforskriften § 12: Åpner for **forringelse** eller at **miljømålet ikke nås** som følge av ny aktivitet på nærmere angitt vilkår
 - Tilstanden til en vannforekomst kan bare forringes som følge av ny aktivitet på de vilkår som følger av artikkel 4.7 (§12) (C-461/13 Weser, 2015)
 - Gjelder for alle offentlige myndigheter(på alle nivåer) som treffer beslutninger som kan forringe vannkvalitet.
 - KLDs veileder 2015: «Vannforskriften § 12 skal vurderes når det fattes enkeltvedtak som tillater ny aktivitet eller nye inngrep som medfører forringelse i tilstanden til vannforekomsten eller at miljømålet for vannforekomsten ikke nås. Det gjelder også når det utarbeides planer etter plan- og bygningsloven.»
 - De regionale vannforvaltningsplanenes rolle?

Hva er en «forringelse»

- Hva er en ny påvirkning?
- Hva er en «forringelse»
 - Et hovedspørsmål i Weser-saken
- Vannett.Tinnsjø i Øst Telemark

Ivaretagelse av forringelses-forbudet i kommunal arealplanlegging

1. Kan en plan som legger opp til en ny påvirkning medføre en forringelse av miljøkvaliteten i vassdrag innenfor plan-området eller i andre vannforekomster
 - Mulige nye påvirkninger til vannforekomster må kartlegges
2. Er det påvirkninger/eller aktivitet som utløser en tillatelse/konsesjonsplikt etter annet regelverk?
 - Koordinering mot andre myndigheter
3. Hvis, nei på 1 = OK
4. Kan forringelsen unngås?
 - Virkemidler:
 - Kommunen kan velge ikke å vedta en plan («forvaltningsskjønnet»)
 - Bruk av virkemidler: Hensynsoner, planbestemmelser mm.
5. Hvis nei: Er det grunnlag for unntak etter vannforskriften § 12.
 - Ingen unntak fra stoffene som inngår i «kjemisk tilstand»
 - Bokstav a) gjelder bare for nye endringer i de fysiske egenskapene
 - Bokstav b) gjelder bare for «svært gode» vannforekomster
 - Tilleggsvilkår i § 12 andre ledd

Valget nivå for å adressere forbundet mot forringelse som følge av nye påvirkninger

Kommuneplanens arealdel/delplaner (pbl. 11-5)

- Arealformål som klart medfører en risiko for ny miljøpåvirkning til vann eller ikke krever reguleringsplan (for eksempel landbruk)
 - Forebygge forringelser, bruk av hensynsoner mm.
 - Bestemmelser om reguleringsplanplikt i kommuneplanens arealdel jf. pbl. 12-1 og 11-9
 - Særlig om avrenning fra jordbruk (forholdet mellom forurensningsloven og plan- og bygningsloven)

Reguleringsplaner (kap. 12)

- Områderegulering
- Detaljregulering

Byggesaken

- Dersom spesifikke reguleringer er nødvendig for å forhindre forringelser bør det nedfelles i arealplan eller reguleringsplan
- «Rettskrav» på byggetillatelse, pbl. § 24-1(1)

Nye påvirkninger og kartlegging av faktum: Saksbehandlingsregler

- «Nå-tilstanden»: Tilstandsklassifisering (Vann-nett)
 - Hva hvis tilstanden er udefinert?
- Miljøvirkningene av planen/tiltaket: Må utredes
 - KLDs veileder (2015): «Det er tiltakshaver som har ansvar for å fremskaffe informasjon om virksomhetens virkning i tråd med forskrift om konsekvensutredninger, sektorlovverk og naturmangfoldloven. Som grunnlag for § 12-vurderingen er det tilstrekkelig at utredningene dekker de relevante kvalitetselementer som virksomheten vil påvirke. Sektormyndigheten skal spesifisere overfor tiltakshaver hvilken informasjon det er nødvendig å innhente.»
 - Saksbehandlingsregler
 - Konsekvensutredningspliktige planer (plan- og bygningsloven § 4-2 og konsekvensutredningsforskriften)
 - Naturmangfoldlovens utredningskrav
 - Nml. § 8: Krav til kunnskapsgrunnlag
 - Den generelle utredningsplikten (fvl. § 17)

- Hva er konsekvensutredningspliktig?
 - Kommuneplanens arealdel (pbl. § 4-2 (2))
 - Når det er tale om tilrettelegging for ny utbygging
 - Reguleringsplaner (pbl. § 4-2)
 - Der planen «kan få vesentlige virkninger for miljø og samfunn».
 - Detaljerte regler i KUF: Skal, § 7 jf. vedlegg I, § 8 kan «hvis vesentlig virkning..»
 - KUF § 10: Kriterier for vurderingen av om en plan eller et tiltak kan få vesentlige virkninger for miljø eller samfunn
 - e) økt belastning i områder der fastsatte miljøkvalitetsstandarder er overskredet
 - KLD og KMDs veileder til KUF § 10 (2017) «*Dersom grenseverdiene for god økologisk og kjemisk tilstand er overskredet slik at det økologisk og/eller kjemisk tilstand allerede er dårlig, bør virkningen av plan og tiltak konsekvensutredes*»
- Relevante utredningstemaer etter konsekvensutredningsforskriften?
 - § 21. Beskrivelse av faktorer som kan bli påvirket:
 - «vannmiljø, jf. vannforskriften»

Oppfyllelse av miljømålene i regional plan(miljøforbedring)

Vannforskriften
(vanndirektivet)
Miljømål som nås innen
tidsfristen

Vannforvaltningsplan
(regional plan)
Konkrete miljømål, §
26 og 14.

Tiltaksprogram

Hvordan
planlegge seg
til en bedre
miljøtilstand
der miljømålet
ikke er nådd

Hvordan planlegge mot et bedre vannmiljø

- Beskytte vannforekomster gjennom plan
 - Arealformål for å beskytte sårbare vannforekomster
 - LNF-R
 - Bruk og vern av sjø og vassdrag
 - Byggeforbud langs vassdrag, Jf. § 1-8 siste ledd
 - Hensynssoner: 11-8 c): sone med særlig hensyn til naturmiljøet.
 - Generelle bestemmelser pbl. § 11-9 nr. 6
 - Generelle bestemmelser om miljøkvalitet
- Endring av planer avsatt til bebyggelse/delvis bebyggelse
 - Rettsvirkninger av kommune planens arealdel og reguleringsplaner:
 - Rettslig bindende for «nye tiltak eller utvidelse av eksisterende tiltak» (§ 11-6 og 12-4)
 - Utbygd i tråd med plan og byggetillatelse – kap. 16
 - Ikke utbygd arealer i reguleringsplan: Kan endre reguleringsplan
 - Endre arealformål, innta hensynssoner med virkning for nye tiltak

Innsigelse (pbl. kap. 5)

- Når aktuelt:
 - Kommunen vedtar plan som medfører forringelse eller at miljømål for vannforekomster innenfor egen kommune ikke nås.
 - Som medfører forringelse av vannforekomster som krysser kommunegrenser
- Innsigelse:
 - Vannregionmyndighet (regionalt organ), pbl. § 5-4 (1)
 - «vesentlig regional betydning» eller av vesentlig betydning for «vedkommende organs saksområde»
 - Regionale planer som ikke følges opp gir grunnlag for innsigelse, jf. Ot.prp.nr. 32 (2007–2008) s. 201
 - Nabokommuner pbl. § 5-4 (2)
 - «av vesentlig betydning for kommunens innbyggere for næringslivet eller natur- eller kulturmiljøet i kommunen, eller for kommunens egen virksomhet eller planlegging»

Takk for meg😊